

Documento distribuído por
 culturagalega.org

A nai navegante

Carmen Blanco García
Universidade de Santiago de Compostela

Data de publicación: 24-2-2010

Comisión de Igualdade

Pazo de Raxoi, 2º andar. 15705 Santiago de Compostela (Galicia)
Tfno.: 981957202 / Fax: 981957205 / xenero@consellodacultura.org

A NAI NAVEGANTE

Carmen Blanco¹
Universidade de Santiago de Compostela

Ao mariño que vin indo ao mar en Monteferro e á súa filla.

(...) femencia, abondancia, pulo. Boa arquivolta para entrarmos baixo el na saudosa abadía do lirismo. Agora Xohana, con isa riqueza de marterías que recibiu en dote, ten que edificar; i edificar é ordear, escolmar, rexeitar e luir. Doada tarefa para quen é dono do granito, do marbre, a tarefa de trazar as naves, de tender os arcos.

Ricardo Carballo Calero, “Prólogo” a *Do sulco*.

Xa podó erguer a catedral máis alta con toda a filigrana para deixar varada á miña avoa que eso non será nada se é cousa de mulleres, aí os homes, xa se sabe, os homes necesitan ir polo mundo adiante a abrir buracos sexa como sexa. Xermán crávame ben esa punta. Xermán que maravilla de buraco redondo, abríchelo ti rico riquísimo neto da miña vida, o que ti vales co cravo ese tan difícil de entrar escachando a parede, que non o hai mellor, non ten un pero, xa cho creo, Xermán, canela en rama.

Xohana Torres, *Adiós María*.

¹ Para facilitar unha comunicación o máis fluída posible, este texto elaborouse sen engadir referencias bibliográficas. Estas cinguiríanse ao conxunto dos libros de Xohana Torres e aos dous da miña autoría publicados por Edicións Xerais de Galicia: *Literatura galega da muller* (1991) e *Sexo e lugar* (2006)

Xurra a xustiza

Navega a nai. Navega a nao. A vida sigue. Xurra a vida. Eu aprendo de Xohana Torres. Xurra en min, que coñecín nos seus versos o xurrar que revivo: “miña xusticia sea emanazón: Xurrar. Xurrar / como xurran os días enchéndose de tempos / xurrar, un xurrar de ista espontaneidade, / de femia para fillo”. Xurra a xustiza. Leite vital.

De Ferrol a Lugo

Ricardo Carballo Calero, que foi profesor dela en Ferrol cando cativa, conta no “Prólogo” a *Do sulco* como descubriu de inmediato a intelixencia esperta de Xohana, a súa solta e segura sabedoría, derivada da atención, a comprensión e a asimilación, e como a viu ir desenvolvéndo, primeiro como actriz e logo como poeta, ata o libro que o mestre prologa cunha peza premonitoria do nimbo de luz da fina e sensitiva mente de Xohana. Eu, que o tiven de profesor un pouco despois en Lugo, tamén cando cativa, sei dos acertos augurais das súas sabias sentenzas.

Un clásico e unha romántica

A intelixencia clásica de Carballo viu en *Do sulco* o “romanticismo ideolóxico” e “intelectivo” da poesía de Xohana e reclama finura de ouvido para escoitar a súa “nova voz” chea de vehemencia, abundancia e pulo, boa arquivolta para entrar na abadía do lirismo, riqueza material de granito e mármore para edificar naves e arcos con orde, escolma e luído.

A Abadía Torres

Eu, que son da poesía que asolaga catedrais mais que reconece a beleza das grandes catedrais e das humildes capelas, admiro a beleza da Abadía Torres tapizada de hedras de pensamentos e penso, coa luz das meniñas de todos os meus ollos, que, sabendo do grande oco que negou as mulleres, ergueu no mar, cos seus ollos de muller, unha fermosa Catedral na que escoitar as súas afogadas voces.

A Catedral

“A catedral” de *Do sulco* é un dos micromundos dese macromundo poético da Abadía Torres, o conxunto multixenérico da súa obra, unha obra de poeta, porque ser poeta, para ela, é saber unha verdade e dicila. E di que a catedral de Compostela é unha muller: “Muller, ti es muller, catedral chea de seos desgastados, / fada perdida cabo dun camiño”. A Muller Catedral que ela levanta con palabras. Unha Muller Muda á que ela lle escoita a fala afogada de fada perdida á fin dun camiño. Unha Muller Tumba de seos desgastados que ela abre abundante e enche lisa ata sentirse farta. Unha Tumba Calada coa que laia e exclama, revolvendo os seus fondos, na súa fala de facultade romeira interminable.

Compostela

Xohana ergue, como di en *Adiós María*, A Catedral Máis Alta, As Torres Altas de Compostela, A Muller Eslombada Ao Ceo, con Vocais da Tenrura das Torres, das Mulleres Torres. O poema “Compostela” de *Do sulco* Aviventa As Vellas Torres. A gorxa en desorde explica a lección da barroca páxina aberta. O líquido do ceo nos arcos e a luz das estrelas no campo do cadaleito aboian os nacementos das Vellas Preñadas na Beleza do Máis Alá.

A Nave Catedral

Non morren as Torres Vellas. Xohana míraas moitas veces cos ollos sabios das nais sabias para que teñan historia. Entón tende os arcos mollados coa chuvia das cancións da nenez, leite vital da terra, e co amor das mulleres, leite vital vinculeiro de avoas e netas, a lingua da avoa Lola, e levanta as naves co Avia. Ergue así ao vento A Nave Catedral. A Nave Compostela. Galicia. A Catedral do Seu Sangue. A Terrible Inmortal. A Verdor Terrible. A Patria Pés Nus. Amor. O Vello País. A Violenta Verdura da Tumba dos Guerreiros.

As Naves

Varada a imbecilidade, Navega a Nave. Todas As Naves. Os Grandes Transatlánticos. As pequenas lanchas. As dornas. Galandía, Lorref, Vigo con Mar, As Vilas da Vida, As Cies. As Illas. As Vidas Individuais. A Poesía. Capital do Mar. Mar da Vida Inimportante. A única que importa. Todas as Bandas: “As Illas como naves van zarpar”. “Poesía, convicta natureza de illa”. “Poema, amado meu, / Vello Señor da Auga”. Porque “o amor é de auga”.

Compostela, Canido, Cantador

Coa lingua dos mitos bíblicos, cristiáns socializantes e clásicos, cos ollos nas raíces matriciais e coas cidades da súa vida, Compostela, Ferrol e Vigo, crea Catedrais. Naves Nais Preñadas de existencia conflitiva. Evas con Árbores e Mazás da Vida Cotiá. Penélopes Navegantes. As Naves Catedrais Compostela, Canido e Cantador de entrañas vellas abertas á terra e aos mares. “O MAR, / A CRISE, A CONTINUA CADENCIA

ONDE SE ESCOITA A VIDA. / O MAR, O MAR, NIN OUTRA COUSA QUERO”.

Mar memoria.

Navega a Nai

Navega a Nao, Navega a Nai. Coa Lancha da Lúa. Nau Preta. Fado. Travesía. Tranvía. Corazón de navío. Lorref Ultramarino. Rosa no Sur e no Centro. Porque viu saír a dorna e agarda a entrada dos navíos. Poeta Penélope. Penélope en Pontedeume. Navegante nas Rías do Norte e do Sur. Na Nau Casa Castelo Catedral de Monteferro.